

**SEBASTIAN CHĘCIŃSKI****Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu****ANALIZA WPŁYWU PRZEKSZTAŁCEN WŁASNOŚCIOWYCH NA ROZWÓJ  
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO****1. Wprowadzenie**

Ostatnie lata pokazały, nie tylko na przykładzie gospodarki polskiej, lecz przede wszystkim w wypadku gospodarek światowych, wyższość gospodarki rynkowej, która oparta jest o własność prywatną, nad innymi systemami gospodarek, opartymi o własność państwową, w których poszczególne rządy wpływały na procesy zachodzące w gospodarce. Dzisiaj szanse na przetrwanie ma przedsiębiorstwo, które potrafi efektywnie gospodarować środkami finansowymi, umiejętnie zarządzać kadrami, szybko dostosowywać się do nieustannie zmieniającego się otoczenia poprzez wdrażanie innowacji. Takich podstawowych cech dzisiejszego, skutecznie działającego przedsiębiorstwa prywatnego trudno doszukać się w przedsiębiorstwie państwowym. Dlatego proces prywatyzacji w gospodarce rynkowej jest częścią normalnej procedury związanej z działaniem mechanizmu rynkowego alokacji kapitału. Zasadność procesów prywatyzacyjnych potwierdza również fakt, że z reguły po zmianie struktury właścicielskiej, następuje wzrost rentowności przedsiębiorstwa. Jednakże zmiana struktury właścicielskiej nie jest celem samym w sobie, ponieważ założeniem prywatyzacji jest, aby przynosiła ona wzrost efektywności nie tylko w skali danego przedsiębiorstwa, lecz również w skali całej gospodarki.

Procesy przekształceń własnościowych, po dwudziestu latach od ich rozpoczęcia są już na tak zaawansowanym poziomie, że można dokonać wstępnych ocen wartościujących analizowane zjawisko. Celem niniejszego opracowania jest zbadanie wpływu prywatyzacji polskich przedsiębiorstw na rozwój województwa wielkopolskiego.

**2. Analiza przebiegu procesów przekształceń własnościowych w Polsce w latach 1990-2009**

Od samego początku lat dziewięćdziesiątych, kiedy nastąpiło rozpoczęcie procesów przekształceń własnościowych charakteryzowały się one dużą dynamiką. Analiza tempa zmian omawianego zjawiska wskazuje, że największą liczbę przedsiębiorstw państwowych objęto procesami przekształceń własnościowych w początkowych etapach transformacji gospodarki, tj. 1990-1991 oraz 1992 – w tych latach liczba ta wynosiła odpowiednio 1258 oraz 682. W późniejszych okresach omawiane zjawisko charakteryzowało się malejącą tendencją, aż do 2003 r., w którym liczba przedsiębiorstw objętych procesem przekształceń własnościowych wynosiła 75. W kolejnych latach badania dynamika przedmiotowego zjawiska była zmienna. Ostatni okres przyniósł 53 przekształcone przedsiębiorstwa. Szczegółowe dane dotyczące liczby przekształconych podmiotów ogółem oraz ze względu na metodę prywatyzacji można przeanalizować w tabeli 1.

**Tabela 1.** Liczba przedsiębiorstw państwowych objętych procesem przekształceń własnościowych pogrupowanych według metod prywatyzacji w latach 1990-2009

Wyszczególnienie	Liczba przedsiębiorstw objętych procesem przekształceń własnościowych <sup>a</sup>			Liczba przedsiębiorstw objętych komercjalizacją			Liczba spółek objętych prywatyzacją bezpośrednią			Liczba przedsiębiorstw państwowych postawionych w stan likwidacji		
	jednostkowa	skumulowana	dynamika (1991=100)	jednostkowa	skumulowana	dynamika (1991=100)	jednostkowa	skumulowana	dynamika (1991=100)	jednostkowa	skumulowana	dynamika (1991=100)
1991 <sup>b</sup>	1258	1258	100,0	308	308	100	416	416	100,0	534	534	100,0
1992	682	1940	54,2	173	481	56,2	246	662	59,1	263	797	49,3
1993	653	2593	51,9	156	637	50,6	203	865	48,8	294	1091	55,1
1994	496	3089	39,4	221	858	71,8	120	985	28,8	155	1246	29,0
1995	492	3581	39,1	246	1104	79,9	113	1098	27,2	133	1379	24,9
1996	362	3943	28,8	131	1235	42,5	146	1244	35,1	85	1464	15,9
1997	298	4241	23,7	49	1284	15,9	186	1430	44,7	63	1527	11,8
1998	270	4511	21,5	91	1375	29,5	124	1554	29,8	55	1582	10,3
1999	309	4820	24,6	96	1471	31,2	160	1714	38,5	53	1635	9,9
2000	253	5073	20,1	45	1516	14,6	149	1863	35,8	59	1694	11,0
2001	159	5232	12,6	15	1531	4,9	92	1955	22,1	52	1746	9,7
2002	98	5330	7,8	6	1537	1,9	43	1998	10,3	49	1795	9,2
2003	75	5405	6,0	7	1544	2,3	38	2036	9,1	30	1825	5,6
2004	107	5512	8,5	26	1570	8,4	54	2090	13,0	27	1852	5,1
2005	98	5610	7,8	15	1585	4,9	42	2132	10,1	41	1893	7,7
2006	35	5645	2,8	4	1589	1,3	24	2156	5,8	7	1900	1,3
2007	92	5737	7,3	60	1649	19,5	18	2174	4,3	14	1914	2,6
2008	72	5809	5,7	52	1701	16,9	10	2184	2,4	10	1924	1,9
2009	53	5862	4,2	37	1738	12,0	7	2191	1,7	9	1933	1,7

a - bez państwowych przedsiębiorstw włączonych do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

b - rok 1991 obejmuje również rok 1990

Źródło: Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w roku 2009, GUS, Warszawa 2010, s. 48.

Podstawą procesów przekształceń własnościowych jest ustawodawstwo, które reguluje ustrój gospodarczy i transformację systemu gospodarczego w Polsce. Wśród najważniejszych aktów prawnych normujących zagadnienie przekształceń własnościowych należy wymienić:

1. Ustawę z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych;
2. Ustawę z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych;
3. Ustawy z dnia 30 kwietnia 1993 r. o Narodowych Funduszach Inwestycyjnych i ich prywatyzacji;
4. Ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

Powyżej wskazane normy prawne, wyróżniają możliwe ścieżki przekształceń własności państwowej, w tym także i prywatyzacji. Najogólniej ujmując proces przekształceń własnościowych, dokonuje się on za pomocą poniżej scharakteryzowanych metod.

Komercjalizacja przedsiębiorstw państwowych jest procesem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Skutkiem tych przekształceń jest powstanie spółek kapitałowych, działających samodzielnie na podstawie Ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeksu spółek handlowych (a przed dniem 1 stycznia

2001 r., Ustawy z dnia 17 czerwca 1934 r. Kodeks handlowy) i są przeznaczone do dalszej prywatyzacji.<sup>1</sup>

Prywatyzacja kapitałowa, która jest nazywana również prywatyzacją pośrednią lub wielką, z uwagi na fakt, że jest ona adresowana przede wszystkim do dużych i dobrych przedsiębiorstw. Prywatyzacja kapitałowa polega na udostępnieniu (odpłatnym lub nieodpłatnym) akcji lub udziałów, które ujmowane są w bilansie przedsiębiorstwa, tworząc jego kapitał akcyjny.<sup>2</sup> Owe udostępnienie akcji lub udziałów może odbywać się na dwa sposoby: pierwszy z nich polega na sprzedaży udziałów należących do Skarbu Państwa, bądź też sprzedaży akcji przedsiębiorstwa objętych nową emisją, czyli innymi słowy sprzedaży akcji należących do spółki. Pierwszy ze sposobów zapewnia wpływ środków finansowych do Skarbu Państwa, natomiast założeniem drugiego jest dofinansowanie kapitałowe spółki w celu na przykład poprawy jej płynności finansowej czy też zwiększeniu możliwości rozwojowych.<sup>3</sup> Ta metoda nazywana jest również prywatyzacją pośrednią, dlatego że, aby przedsiębiorstwo mogło być objęte prywatyzacją kapitałową, w pierwszej kolejności musi nastąpić jego komercjalizacja.

Najbardziej rozpowszechnionym programem prywatyzacji powszechnej został zapewne program prywatyzacji Narodowych Funduszy Inwestycyjnych. Założeniem omawianego programu, było powołanie przez Skarb Państwa Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, które funkcjonowały w formie spółek akcyjnych, a ich podstawowym celem działalności było pomnażanie aktywów wchodzących w skład NFI. Funkcjonująca wówczas Rada Ministrów wskazała, w formie rozporządzenia, przedsiębiorstwa państwowe, które przekształcone zostały w spółki kapitałowe, a ich akcje zostały wniesione do funduszy. Pozyskane od obywateli środki finansowe, które NFI otrzymywały ze sprzedaży świadectw udziałowych, inwestowano w spółki wchodzące w skład portfela danego NFI, w celu poprawy ich kondycji finansowej oraz inwestycji skutkujących rozwojem danego przedsiębiorstwa. Sprzedawane świadectwa udziałowe zostały zamienione w późniejszym czasie na akcje będące w publicznym obrocie.<sup>4</sup>

Restrukturyzacja jest procesem radykalnych zmian zachodzących w przedsiębiorstwie, które zmieniają podstawowe cechy przedsiębiorstwa – strukturalne oraz funkcjonalne. Celem tychże zmian jest przystosowanie działalności przedsiębiorstwa do nowych warunków otoczenia. W okresie transformacji gospodarczej zasadniczym celem było dokonanie restrukturyzacji finansowej, a konkretnie oddłużenie przedsiębiorstw, ponieważ skala ich zadłużenia w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych przybrała kolosalne rozmiary.<sup>5</sup> Celem restrukturyzacji finansowej było, zatem uwolnienie przedsiębiorstw państwowych od ciężaru długu i stworzenie im nowych podstaw do funkcjonowania. Jednym z takich

---

<sup>1</sup> A. Dobroczyńska, L. Juchniewicz, S. Snopek, *Prywatyzacja kapitałowa w Polsce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998, s. 16, 33.

<sup>2</sup> H. Sobolewski, *Prywatyzacja przedsiębiorstwa. /W:/ Restrukturyzacja, prywatyzacja i wycena przedsiębiorstwa*, pod red. H. Sobolewskiego, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2001, s. 107, 150-156.

<sup>3</sup> A. Dobroczyńska, L. Juchniewicz, S. Snopek, *op. cit.*, s. 16, 33.

<sup>4</sup> H. Sobolewski, *op. cit.*, s. 107, 150-156.

<sup>5</sup> I. Kuliński, *Restrukturyzacja finansowa jako wstęp do naprawy przedsiębiorstwa. /W:/ Przedsiębiorstwo w okresie transformacji*, pod red. M. Pierzchalskiej, Wyższa Szkoła Biznesu w Radomiu, Radom 2000, s. 77-93.

sposobów była możliwość zamiany długu na akcje nowopowstałej spółki kapitałowej.<sup>6</sup> Jednakże „z chwilą uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej w ramach dostosowywania ustaw do prawa unijnego uchylono dział III ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji dotyczący komercjalizacji z konwersją wierzytelności (...)”.<sup>7</sup>

Prywatyzacja bezpośrednia, zwana jest inaczej prywatyzacją likwidacyjną. Została opisana przez Rozdział IV Ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.<sup>8</sup> Art. 37 wskazanej powyżej ustawy charakteryzuje, cele oraz sposoby likwidacji przedsiębiorstwa państwowego. Wśród nich należy wyróżnić likwidację przedsiębiorstwa państwowego poprzez:

1. Zbycie majątku przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części mienia przedsiębiorstwa;
2. Wniesienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanych części mienia do spółki;
3. Oddania na czas oznaczony do odpłatnego korzystania przedsiębiorstwa lub zorganizowanych części mienia przedsiębiorstwa.

Oprócz likwidacji bezpośredniej, przeprowadzanej w celu dokonania prywatyzacji majątku, istnieją pewne warunki przeprowadzenia procesu likwidacji z powodu złej kondycji finansowej. W takich wypadkach zastosowanie znajduje art. 19 Ustawy o przedsiębiorstwach państwowych.<sup>9</sup> Ten akt prawny przyjmuje, że likwidacja przedsiębiorstwa państwowego polega na zadysonowaniu jego składnikami materialnymi i niematerialnymi, o których mowa w art. 55 Kodeksu cywilnego i wykreśleniu przedsiębiorstwa z Krajowego Rejestru Sądowego (przed dniem 2 stycznia 2001 r. rejestru przedsiębiorstw państwowych) po zaspokojeniu jego wierzycieli.<sup>10</sup>

Oceniając udział poszczególnych dróg przekształceń własnościowych, z którym zapoznać się można analizując tabelę 1, należy stwierdzić, że w przez pierwsze osiem lat badanego okresu tj. od 1991-1998 r., dominującym sposobem przekształceń własnościowych, była metoda likwidacji ze względu na zły stan ekonomiczny. Dopiero od roku 1999 do samego końca badania prywatyzacja bezpośrednia stała się metodą dominującą.

Najbardziej popularną metodą przekształceń własnościowych (tabela 2) w grupie przedsiębiorstw przemysłowych była prywatyzacja pośrednia. Tą metodą objęto 1242 przedsiębiorstwa z grupy przemysł, co stanowi 71,5% całego rodzaju działalności. Drugą pod względem popularności w tej grupie przedsiębiorstw była likwidacja ze względu na zły stan ekonomiczny (40,7%), a najmniej popularna była prywatyzacja bezpośrednia (37,9%). W wypadku przedsiębiorstw zajmujących się budownictwem oraz handlem i naprawami najbardziej rozpowszechnioną metodą przekształceń własnościowych była likwidacja w celu późniejszej prywatyzacji – odpowiednio 22,4% oraz 16,2% przedsiębiorstw państwowych, które zostały objęte procesem przekształceń, sprywatyzowano właśnie tą drogą.

<sup>6</sup> S. Surdykowski, *Prywatyzacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 38-39.

<sup>7</sup> *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2009, s. 19.

<sup>8</sup> Ustawa z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. 1990, nr 51, poz. 298 ze zm.).

<sup>9</sup> Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1981, nr 24, poz. 122 ze zm.)

<sup>10</sup> T. Kalbarczyk, *Przekształcenia własnościowe w Polsce – metody prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych* (w:) *Przedsiębiorstwo w okresie transformacji*, pod red. M. Pierchalskiej, Wyższa Szkoła Biznesu w Radomiu, Radom 2000, s. 18-23.

Natomiast przedsiębiorstwa z grupy transport, gospodarka magazynowa i łączność okazywały się w większości przypadków nierentowne i 10,9% z nich ze względu na zły stan ekonomiczny, należało poddać procesowi likwidacji.

Z przestrzennego badania zjawiska przekształceń własnościowych – dane liczbowe zawarte są w tabeli 3, wynika że największa liczba przedsiębiorstw państwowych poddanych procesom przekształceń własnościowych znajduje się w województwach śląskim (822), mazowieckim (707), dolnośląskim (519) oraz wielkopolskim (503). Najmniej przedsiębiorstw państwowych objętych procesem przekształceń własnościowych znajdowała się w województwach świętokrzyskim (182), podlaskim (189) oraz opolskim (190).

**Tabela 2.** *Skumulowana liczba przedsiębiorstw państwowych objętych procesem prywatyzacji według dróg prywatyzacji i rodzaju działalności – w latach 1990-2009 r.*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <sup>a</sup>	Skomercjalizowane	Objęte prywatyzacją bezpośrednią	Poddane likwidacji
<b>O G Ó Ł E M</b>	<b>5862</b>	<b>1738</b>	<b>2191</b>	<b>1933</b>
w tym:				
Przemysł	2858	1242	830	786
Budownictwo	1014	154	491	369
Handel i naprawy	681	79	354	248
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	503	124	168	211

Źródło: Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w roku 2009, GUS, Warszawa 2010, s. 49.

**Tabela 3.** Skumulowana liczba przedsiębiorstw państwowych poddanych procesom przekształceń własnościowych w latach 1990-2009 według województw

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Skomercjalizowane	Objęte prywatyzacją bezpośrednią	Poddane likwidacji
<b>P O L S K A</b>	<b>5862</b>	<b>1738</b>	<b>2191</b>	<b>1933</b>
Dolnośląskie	519	182	204	133
Kujawsko-pomorskie	327	94	131	102
Lubelskie	297	70	131	96
Lubuskie	199	38	75	86
Łódzkie	429	112	152	165
Małopolskie	393	119	166	108
Mazowieckie	707	188	290	229
Opolskie	190	61	68	61
Podkarpackie	275	87	104	84
Podlaskie	189	47	80	62
Pomorskie	299	79	132	88
Śląskie	822	360	193	269
Świętokrzyskie	182	61	58	63
Warmińsko-mazurskie	252	43	102	107
Wielkopolskie	503	134	182	187
Zachodniopomorskie	279	63	123	93

Źródło: Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w roku 2009, GUS, Warszawa 2010, s. 50.

Oceniając przestrzennie ścieżki prywatyzacji, należy stwierdzić, że województwo śląskie przoduje w prywatyzacji pośredniej (20,7%) oraz likwidacji przedsiębiorstw ze względu na zły stan ekonomiczny (13,9%). W województwie mazowieckim (drugim pod względem ilości przekształceń własnościowych) dominującym sposobem przekształceń własnościowych był bezpośredni proces prywatyzacji (13,2%). W omawianym województwie likwidacji ze względu na zły stan ekonomiczny poddano 11,8% przedsiębiorstw państwowych, a w 10,8% przypadków podjęto decyzję o ich komercjalizacji w celu dalszej prywatyzacji. W województwie dolnośląskim przodował proces prywatyzacji pośredniej (10,5%), druga w kolejności metoda przekształceń własnościowych zastosowana w województwie dolnośląskim to prywatyzacja bezpośrednia (9,3%). Z kolei w województwie wielkopolskim dominowały procesy likwidacji ze względu na zły stan ekonomiczny (9,7%), drugą w kolejności zastosowaną metodą była prywatyzacja bezpośrednia (8,3%), a najmniej przedsiębiorstw objęto prywatyzacją pośrednią (7,7%).

W województwach opolskim i świętokrzyskim przeważała prywatyzacja pośrednia – udział każdego z województw w wartości ogółem stanowił 3,5%. Bezpośrednia metoda prywatyzacji w województwach opolskim, podlaskim i świętokrzyskim była stosowana w odpowiednio 3,1%, 3,7%, 2,6% przypadków, a likwidację ze względu na zły stan ekonomiczny zastosowano w odpowiednio 3,2%, 3,2% oraz 3,3% przypadków.

### 3. Analiza danych makroekonomicznych w województwie wielkopolskim w odniesieniu do danych ogólnopolskich<sup>11</sup>

Badanie wpływu przekształceń własnościowych na rozwój regionu nie może się odbyć, bez zapoznania się z ogólną sytuacją makroekonomiczną województwa wielkopolskiego. W opracowaniu niniejszego zagadnienia posłużono się danymi liczbowymi opublikowanymi w Banku Danych Lokalnych na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizując zawartość informacyjną tabeli 4, która zawiera zestawienie dochodów budżetów województw w przeliczeniu na 1 mieszkańca, można stwierdzić, że dynamika zjawiska jest rosnąca zarówno w wypadku Polski jak i Wielkopolski. Znacznie większym wzrostem wyrażają się dochody ogółem (składają się one z następujących składników: 1,5% wpływu z podatku dochodowego od osób fizycznych, 0,5% wpływu z podatku dochodowego od osób prawnych, subwencji ogólnej oraz dochodów własnych), niż dochody własne (składają się na nie przede wszystkim: dochody uzyskiwane przez wojewódzkie jednostki budżetowe oraz wpłaty od wojewódzkich zakładów budżetowych i ich gospodarstw pomocniczych, dochody z majątku województwa, spadki oraz darowizny na rzecz województwa, dochody z kar pieniężnych i grzywien, odsetki od pożyczek udzielanych przez województwo, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody województwa, odsetki od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych województwa, dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego oraz inne dochody należne województwu), lecz jedno i drugie zjawisko charakteryzuje się rosnącym trendem. Z poniżej zamieszczonej tabeli wynika również, że dochody budżetowe w Polsce były nieznacznie wyższe od tych zanotowanych w Wielkopolsce. Wyjątkiem jest dochód ogółem budżetu województwa wielkopolskiego w ostatnim roku analizy, w którym to w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosił on 562 zł. W całym analizowanym okresie województwo wielkopolskie posiadało bardzo zbliżone dochody budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w stosunku do średniej krajowej.

**Tabela 4.** Dochody budżetów województw ogółem oraz dochody własne w Polsce oraz Wielkopolsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł)

Lata	Dochody ogółem			Dochody własne		
	Polska	Wielkopolska	Polska = 100	Polska	Wielkopolska	Polska = 100
2002	110,33	113,15	102,56	16,68	15,66	93,88
2003	119,54	114,66	95,92	18,45	17,15	92,95
2004	182,56	160,18	87,74	107,56	114,61	106,55
2005	185,17	164,37	88,77	115,74	120,60	104,20
2006	248,76	216,93	87,20	139,16	138,85	99,78
2007	297,75	270,24	90,76	172,41	163,67	94,93
2008	332,15	269,66	81,19	194,39	177,55	91,34
2009	512,36	562,21	109,73	165,51	162,63	98,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

<sup>11</sup> W trakcie opracowania niniejszego zagadnienia posłużono się danymi empirycznymi publikowanymi w Banku Danych Lokalnych na stronach Głównego Urzędu Statystycznego – <http://www.stat.gov.pl>.

**Tabela 5.** Wydatki budżetów województw ogółem w Polsce oraz Wielkopolsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł)

Lata	Wydatki ogółem		
	Polska	Wielkopolska	Polska = 100
2002	113,53	116,14	102,30
2003	123,39	119,14	96,56
2004	153,58	132,34	86,17
2005	198,83	173,24	87,13
2006	262,98	227,42	86,48
2007	291,01	233,97	80,40
2008	341,14	283,89	83,22
2009	536,48	553,15	103,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

Nieco inaczej prezentuje się tabela 5, w której zamieszczono informacje o wydatkach budżetowych województwa wielkopolskiego oraz Polski w latach 2002-2009. Wynika z niej, że w Polsce w prawie całym okresie badania wydatki były wyższe niż dochody. W województwie wielkopolskim spotykamy się z podobną sytuacją w latach 2002, 2003, 2005, 2006 oraz 2008, a w ostatnim okresie tj. roku 2009, wydatki województwa wielkopolskiego były o prawie 10 zł na 1 mieszkańca niższe od wpływów budżetowych. Podobnie jak w wypadku dochodów, rosnąca jest również dynamika wydatków ogółem i województwo wielkopolskie w ostatnim okresie w przeliczeniu na 1 mieszkańca miało o 20 zł wyższe wydatki niż Polska.

Badając rozwój regionu, nie można pominąć takich danych jak dynamika wzrostu Produktu Krajowego Brutto oraz stopa bezrobocia rejestrowanego. Dane te zamieszczone są w tabeli 6 oraz 7. Z analizy zawartości informacyjnej tabeli 6 wynika, że dynamika wzrostu charakteryzowała się bardzo zmienną tendencją i nie można zauważyć charakterystycznego trendu. Jednakże odnosząc poniżej zaprezentowane dane na obszar całej Europy, pociesającym zjawiskiem jest fakt, że w całym analizowanym okresie dynamika PKB była dodatnia, ponieważ inne kraje członkowskie notowały w analogicznym przedziale czasu ujemną dynamikę Produktu Krajowego Brutto.

**Tabela 6.** Dynamika wzrostu PKB w cenach stałych w Polsce oraz Wielkopolsce w latach 2005-2009 (w proc.)

Lata	Polska	Wielkopolska	Polska = 100
2005	105,4	110,5	104,84
2006	103,7	102,2	98,55
2007	106,3	104,0	97,84
2008	106,8	104,9	98,22
2009	105,1	103,4	98,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).



**Tabela 7.** Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce oraz Wielkopolsce w latach 2004-2009 (w proc.)

Lata	Polska	Wielkopolska	Polska = 100
2004	19,0	15,9	83,68
2005	17,6	14,6	82,95
2006	14,8	11,7	79,05
2007	11,2	7,8	69,64
2008	9,5	6,4	67,37
2009	12,1	9,2	76,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

pozytywnym zjawiskiem jest również fakt malejącego odsetka bezrobotnych i to zarówno w skali całego kraju, jaki i obszaru wielkopolski. Ponadto zauważyć należy, że w analizowanym okresie stopa rejestrowanego bezrobocia w Wielkopolsce była znacznie niższa niż średnia zanotowana w całym kraju. Świadczy to o tym, że region Wielkopolski jest lepszym pracodawcą niż inne regiony kraju. Niepokojącym sygnałem jest wzrost odsetka pozostających bez pracy w ostatnim okresie badania w Polsce oraz Wielkopolsce. Mogło być to spowodowane szeroko pojętym kryzysem, który dotknął światową gospodarkę. Fakt zwiększenia liczby bezrobotnych mógł również odbić się na znacznym spowolnieniu tempa wzrostu gospodarczego zanotowanym w roku 2009.

Dane zawarte w tabeli 8, która prezentuje przeciętne wynagrodzenia brutto wypłacane w Polsce oraz Wielkopolsce w latach 2004-2009, charakteryzują się również dodatnią dynamiką zmian. Analiza poniżej zamieszczonych danych pozwala zauważyć również, że w województwie wielkopolskim wypłacane wynagrodzenia są niższe niż średnia krajowa. Ponadto tempo wzrostu wynagrodzeń za pracę w ostatnim okresie znacznie zmalało zarówno w Polsce, jak i w Wielkopolsce.

**Tabela 8.** Przeciętne wynagrodzenie brutto w Polsce oraz Wielkopolsce w latach 2004-2009 (w proc.)

Lata	Polska	Wielkopolska	Polska = 100
2004	2 409,69	2 204,31	91,48
2005	2 506,93	2 263,60	90,29
2006	2 636,81	2 389,00	90,60
2007	2 866,04	2 610,82	91,10
2008	3 158,48	2 868,81	90,83
2009	3 315,38	2 976,28	89,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

Z analizy zawartości informacyjnej tabeli 9 wynika, że prowadzone nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca charakteryzowały się również rosnącą dynamiką. Nakłady inwestycyjne ogółem w województwie wielkopolskim były prawie w całym okre-

się nieznacznie wyższe od średniej krajowej i dodatkowo w ostatnim okresie nieco zmniejszyły swój poziom w stosunku do wartości z 2008 r. Analizując nakłady inwestycyjne prowadzone tylko przez prywatny sektor można stwierdzić, że w całym okresie województwo wielkopolskie przewyższało średnią krajową i podobnie jak w wypadku nakładów inwestycyjnych ogółem w ostatnim okresie badania tj. roku 2009 nakłady te nieznacznie zmalały.

W analizowanym okresie nieznacznie, ale wzrosła również liczba dróg zarówno w Polsce oraz w województwie Wielkopolskim. Szczegółowo z wartościami dotyczącymi liczby kilometrów dróg publicznych można zapoznać się analizując dane liczbowe zawarte w tabeli 10. Na uwagę zasługuje fakt, że w Wielkopolsce położona jest znaczna (ok. 25% w całym okresie badania) część polskich autostrad i dodatkowo w ostatnich latach badania nastąpił jeszcze ich przyrost. W ostatnim roku badania liczba kilometrów autostrad w Wielkopolsce wynosiła 195,1.

**Tabela 9.** Wysokość nakładów inwestycyjnych ogółem oraz w sektorze prywatnym w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce oraz Wielkopolsce w latach 2005-2009 (zł)

Lata	Nakłady inwestycyjne ogółem			Nakłady inwestycyjne w sektorze prywatnym		
	Polska	Wielkopolska	Polska = 100	Polska	Wielkopolska	Polska = 100
2002	2 858	3 078	107,70	1 948	2 255	115,76
2003	2 902	3 652	125,84	1 981	2 700	136,29
2004	3 155	3 800	120,44	2 149	2 798	130,20
2005	3 434	3 792	110,43	2 237	2 611	116,72
2006	4 062	4 176	102,81	2 688	2 902	107,96
2007	5 030	4 880	97,02	3 419	3 529	103,22
2008	5 700	5 939	104,19	3 733	4 242	113,64
2009	5 729	5 390	94,08	3 415	3 609	105,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

**Tabela 10.** Drogi publiczne ogółem, autostrady oraz inne drogi w Polsce oraz Wielkopolsce w latach 2004-2009 (km)

Lata	Drogi publiczne ogółem		Autostrady		Inne drogi	
	Polska	Wielkopolska	Polska	Wielkopolska	Polska	Wielkopolska
2004	379 193,6	39 533,0	551,7	149,7	378 641,9	39 383,3
2005	381 462,8	39 699,2	551,7	149,7	380 911,1	39 549,5
2006	382 614,9	39 891,1	662,7	195,3	381 952,2	39 695,8
2007	383 052,6	40 070,3	662,5	195,1	382 390,1	39 875,2
2008	383 313,2	40 349,1	765,2	195,1	382 548,0	40 154,0
2009	384 103,8	40 083,6	849,4	195,1	383 254,4	39 888,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych liczbowych zamieszczonych w Banku Danych Lokalnych (<http://www.stat.gov.pl>).

#### 4. Podsumowanie

Podsumowując wywody poczynione w niniejszej publikacji należy wskazać kilka wniosków. W analizowanym okresie procesy przekształceń własnościowych prowadzone były bardzo intensywnie. Objęto nimi łącznie 5862 przedsiębiorstwa, jednakże zjawisko to nie zostało jeszcze zakończone. Dalsza analiza wskazała, że województwo wielkopolskie należało do ścisłej czołówki województw, w których takich przedsiębiorstw było najwięcej. Ponadto wykazano również, że badany okres przyniósł znaczny rozwój województwa wielkopolskiego w porównaniu do średnich danych krajowych. W trakcie tego rozwoju doprowadzono do zwiększenia wpływów budżetowych województwa, zwiększyły się także wydatki, lecz nie jest to niepokojący sygnał, ponieważ w ostatnim okresie badania województwo wielkopolskie posiadało mniejsze wydatki niż wpływy budżetowe. Bardzo optymistycznym zjawiskiem jest fakt, że pomimo powszechnie panującego w całej gospodarce kryzysu gospodarczego, zarówno Polska jak i Wielkopolska zanotowały dodatnią dynamikę wzrostu gospodarczego. Stopa rejestrowanego bezrobocia oprócz ostatniego okresu również znacznie spadła, a przeciętne wynagrodzenie brutto w całym okresie badania wzrastało. Ponadto Wielkopolska prowadziła bardzo wiele inwestycji, których wartość w całym okresie również wzrosła.

Powyższa synteza pozwala stwierdzić, że gospodarowanie województwie wielkopolskim stawało się bardziej efektywne. Niewątpliwie w pewnym stopniu wpłynęła na to również powszechna prywatyzacja własności państwowej. Z uwagi na ograniczone ramy niniejszej publikacji nie dokonano bardziej szczegółowych badań, aby wykazać w jakim stopniu przekształcenia własnościowe wpłynęły na rozwój regionu, lecz zostanie to poczynione w kolejnych publikacjach.

#### 5. Literatura

- [1] Dobroczyńska A., Juchniewicz L., Snopek S., *Prywatyzacja kapitałowa w Polsce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 1998.
- [2] Kalbarczyk T., *Przekształcenia własnościowe w Polsce – metody prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych(w:) Przedsiębiorstwo w okresie transformacji*, pod red. M. Pierchalskiej, Wyższa Szkoła Biznesu w Radomiu, Radom 2000.
- [3] Kuliński I., *Restrukturyzacja finansowa jako wstęp do naprawy przedsiębiorstwa. /W:/ Przedsiębiorstwo w okresie transformacji*, pod red. M. Pierchalskiej, Wyższa Szkoła Biznesu w Radomiu, Radom 2000.
- [4] *Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 2009 r.*, GUS, Warszawa 2009.
- [5] Sobolewski H., *Prywatyzacja przedsiębiorstwa. /W:/ Restrukturyzacja, prywatyzacja i wycena przedsiębiorstwa*, pod red. H. Sobolewskiego, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2001.
- [6] Surdykowski S., *Prywatyzacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- [7] Ustawa z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. 1990, nr 51, poz. 298 ze zm.).
- [8] Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. 1981, nr 24, poz. 122 ze zm.)

## Streszczenie

*Referat jest próbą przeanalizowania wpływu przekształceń własnościowych po 20 latach od rozpoczęcia transformacji gospodarczej na rozwój województwa wielkopolskiego. Zasadniczym celem przekształceń własnościowych jest wzrost efektywności wykorzystania majątku, który prowadzi do osiągania lepszych efektów działalności gospodarczej. Konsekwencją zwiększenia efektywności gospodarowania są większe wpływy do budżetów województwa, a te z założenia powinny doprowadzić do rozwoju regionu poprzez inwestycje w infrastrukturę, taką jak drogi publiczne, czy inne nakłady inwestycyjne itd. Ponadto dążenie do zmiany struktury właścicielskiej powinno również doprowadzić do polepszenia dobrobytu społecznego, wyrażającego się przede wszystkim w zmniejszeniu odsetka bezrobotnych oraz zwiększeniu wypłacanych wynagrodzeń.*

**Słowa kluczowe:** przekształcenia własnościowe, prywatyzacja, rozwój województwa.

**ANALYSIS OF THE IMPACT OF OWNERSHIP TRANSFORMATIONS ON DEVELOPMENT IN WIELKOPOLSKA**

## Summary

*The paper attempts to analyze the impact of ownership transformations, after 20 years from the start of economic transformation, on development in Wielkopolska. The main goal of privatization is to increase the efficiency of use of property which leads to achieving better business results. The consequence of increasing economic efficiency are more influential to the budgets of the region and these assumption should lead to the development of the region through investments in infrastructure such as public roads, access to health care, etc. In addition, efforts to change the ownership structure should also lead to an improvement in social welfare expressed primarily in reducing the proportion of unemployed and increasing the wages paid.*

**Keywords:** ownership transformations, privatization, development in Wielkopolska.

*Translated by Sebastian Chęciński*

SEBASTIAN CHĘCIŃSKI

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

e-mail: sebastian.checinski@ue.poznan.pl